

Ipsos Synovate

Zo zien wij het nieuws: Nederlanders over journalistiek

Een verslag van onderzoek dat Ipsos Synovate uitvoerde ter gelegenheid van de uitreiking van De Tegels 2011

Amsterdam, april 2012

▪ Samenvatting	2
▪ Onderzoekopzet	5
▪ Belangrijkste resultaten	8
▪ De verschillende nieuwsconsumenten	19

© Ipsos BV. Alle rechten voorbehouden.

De concepten en ideeën die u in dit document worden aangeboden zijn intellectueel eigendom van Ipsos Synovate. Deze zijn strikt vertrouwelijk van aard en worden u aangeboden met dien verstande dat zij door u strikt vertrouwelijk behandeld dienen te worden en dat van de hiervoor genoemde concepten en ideeën geen gebruik zal worden gemaakt. Bij het aanleveren van dit document aanvaardt of veronderstelt Ipsos Synovate geen verantwoordelijkheid voor enig ander doeleinde of tegenover enig andere persoon aan wie dit rapport wordt getoond of die het eventueel in handen krijgt, behalve in het geval waar dit uitdrukkelijk is overeengekomen door middel van onze voorafgaande schriftelijke toestemming.

Samenvatting

Journalistiek volgens de Nederlanders - 1

- Vorig jaar onderzocht Ipsos Synovate onder journalisten hoe zij over hun vak denken en wat zij voor de toekomst verwachten (zie het rapport: [Journalistiek anno 2011](#)). Dit jaar nemen wij de Nederlanders onder de loep: hoe denken zij over journalisten en journalistiek?
- Bij “journalistiek” denken Nederlanders in de eerste plaats vooral aan het **nieuws** dat verschijnt in de kranten, op radio of tv. Niet alleen voorzien deze traditionele media in de voornaamste informatiebehoefte van de consument, men beoordeelt ze ook als betrouwbaar. Dit in tegenstelling tot social media: weinig gebruikt als nieuwsbron en de meerderheid vindt het geen betrouwbare bron.
- Er is enige kritiek op het vak. Met name op de **vluchtige en sensatiegerichte berichtgeving**. Een deel beklagt zich over de verminderde aandacht voor diepgang en achtergrondinformatie. Zo kan een onderwerp de ene dag volop in het nieuws zijn en de andere dag heeft niemand het er meer over. De helft van de Nederlanders vindt dat de journalistiek zich tegenwoordig meer laat leiden door de **waan van de dag** vergeleken met vijf jaar geleden. Daarnaast vindt ruim een kwart de hedendaagse journalistiek oppervlakkiger geworden.
- Toch erkennen de meesten dat het **geen makkelijk vak** is. Journalisten kunnen in moeilijke, of zelfs gevaarlijke situaties terechtkomen, om zo de burger te informeren en misstanden aan de kaak te stellen. Daar is bewondering voor. De meerderheid zegt het ook een spannend beroep te vinden en dat het vak niet voor iedereen is weggelegd.

- Er zijn een aantal eisen waar journalisten aan zouden moeten voldoen. De meest belangrijke daarvan is **objectiviteit**. We zien verdeeldheid als we vragen of de huidige generatie journalisten daaraan voldoet: de helft zegt van wel, de andere helft zegt van niet. Daarnaast lijkt er ergens een lichte vrees voor de commercie te zijn. Meer dan de helft van de Nederlanders vindt dat het vak niet volledig onafhankelijk is van **commerciële invloeden**. Tevens vindt een ruim meerderheid niet dat journalisten rekening moeten houden met het commerciële succes van hun bedrijf. Aan een andere belangrijke eis, het **volledig informeren van burgers** over het laatste nieuws, voldoet het vak volgens de meesten wel.
- Als men de betrouwbaarheid van journalisten moet beoordelen, dan zien we een verdeeldheid in de meningen. De ene helft beoordeelt de groep als betrouwbaar, de andere helft als onbetrouwbaar. Beroepen die slechter scoren op betrouwbaarheid dan journalisten zijn bankiers en politici. Betrouwbare journalisten doen hun best om zo objectief mogelijk het nieuws te brengen en hun feiten te checken, onbetrouwbare journalisten zoeken vooral naar sensatie.
- Voor de toekomst verwacht men dat het financiële nieuws belangrijker zal worden. Entertainmentnieuws zal in de komende vijf jaar minder belangrijk worden.

Vier typen nieuwsconsumenten

- We zijn daarnaast op zoek gegaan naar verschillende soorten nieuwsconsumenten. Hieruit zijn vier typen naar voren gekomen, die allen op hun eigen manier het nieuws tot zich nemen.
- **De vluchtige, multimediale nieuwsconsument** is een echte nieuwsverslaafde. Van vrijwel elk soort medium waar nieuws te vinden is maakt deze consument gebruik. Hierdoor besteedt deze consument verhoudingsgewijs minder tijd aan elk medium.
- **De duomediale nieuwsconsument** krijgt vooral het nieuws via nieuwswebsites en tv binnen. Deze groep beschouwt de tv als een belangrijkere nieuwsbron dan kranten.
- **De traditionele krantenlezer** hecht nog veel waarde aan het papieren medium. Logischerwijs voorzien kranten en dagbladen in de belangrijkste nieuwsbehoefte van deze groep. Op een gemiddelde dag besteedt deze consument ongeveer 40 minuten met het lezen van de krant.
- **De langdurige radioluisteraar** heeft nauwelijks uitleg. Deze groep kenmerkt zich met name door het type medium (radio) en het langdurige gebruik – op een gemiddelde dag staat de radio ongeveer anderhalf uur aan.

Onderzoeksopzet

Aanleiding en doelstelling

- Op 16 april 2012 vindt de uitreiking van de jaarprijzen voor de journalistiek plaats: De Tegels 2011. Ter gelegenheid hiervan onderzocht Ipsos Synovate in samenwerking met het bestuur van de Tegel de houding van de Nederlanders ten aanzien van journalisten en journalistiek in Nederland.
- Verder zijn we op zoek gegaan naar verschillende typen nieuwsconsumenten: welke groepen zijn er te onderscheiden, wat zijn hun kenmerken en wat vinden zij van de journalistiek in Nederland?

Methode

- Doelgroep: Een representatieve groep Nederlanders van 18 jaar en ouder. De resultaten zijn achteraf gewogen op leeftijd, geslacht en opleiding, zodat de groep ondervraagden een representatieve afspiegeling vormt van de Nederlandse samenleving.
- Aanpak: 940 online interviews

Vraagpunten

De volgende onderwerpen zijn aan de orde gekomen:

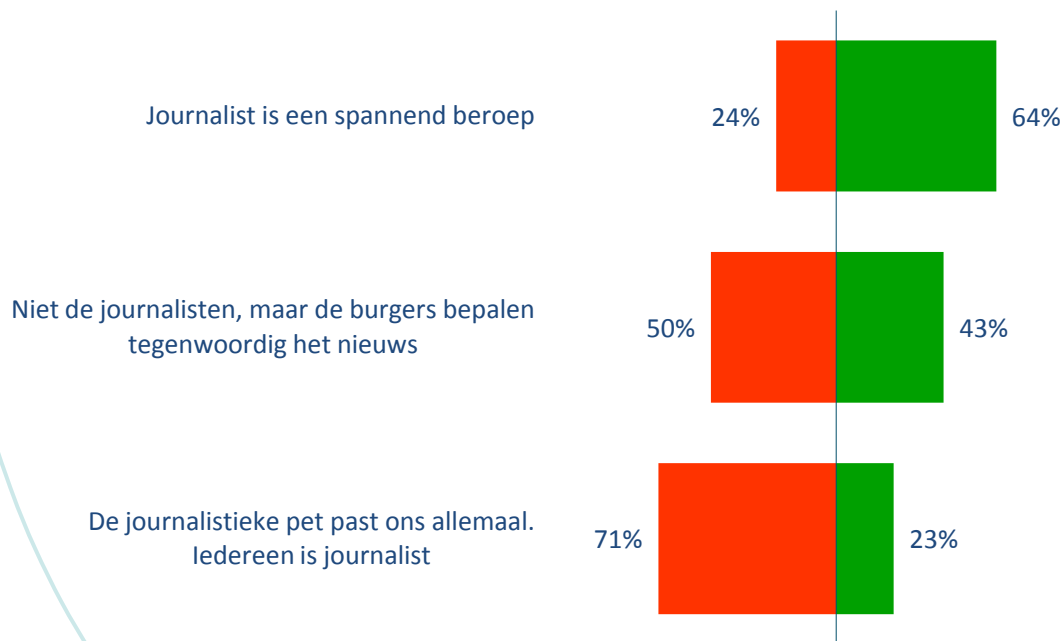
- Hoe denkt men over journalisten en journalistiek?
- Aan welke eisen zouden journalisten moeten voldoen en in hoeverre voldoen zij er aan?
- Hoe betrouwbaar zijn journalisten ten opzichte van andere beroepsgroepen?
- Wat is er veranderd in de afgelopen vijf jaar in het journalistieke landschap?

Belangrijkste resultaten

Journalistiek: het thema leeft onder Nederlanders

- Journalistiek associeert men spontaan vooral met inhoud ('nieuws') en kanalen (kranten, radio en tv).
- Daarnaast maakt men een onderscheid tussen 'kwaliteitsjournalistiek' (achtergrond, onderzoek en verdieping) en 'sensatiejournalistiek' (scoren, waan van de dag).
- Men erkent dat het geen gemakkelijk vak is, een meerderheid zegt het een spannend beroep te vinden. Niet iedereen kan ook zomaar journalist worden.

■ Helemaal niet, niet zo mee eens ■ Grotendeels, helemaal mee eens

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

Waar denk je aan als we het over journalistiek hebben?

"[Het zijn] mensen die overal zijn waar iets te vertellen is, en daar neem ik soms diep mijn pet voor af want ze bevinden zich ook op plekken waar je eigenlijk niet moet komen."

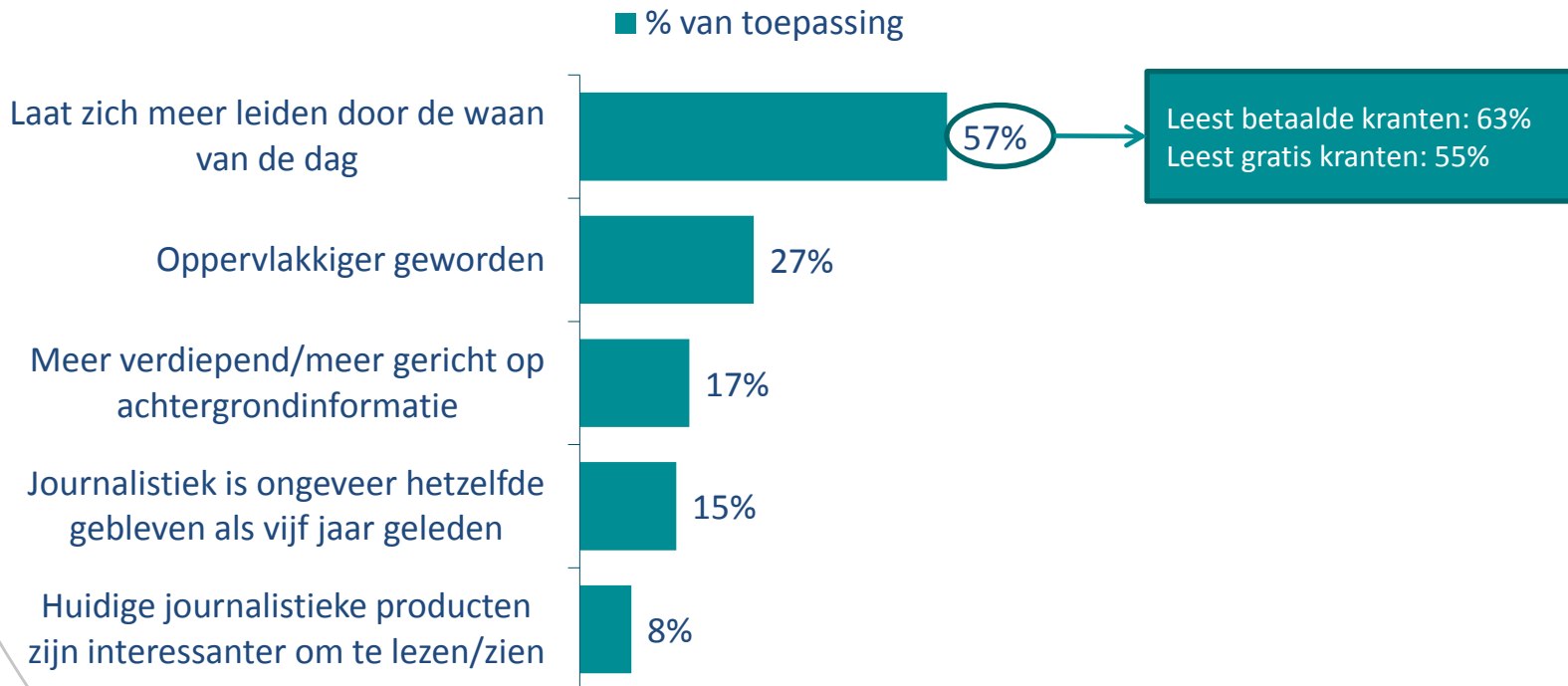
"Ik denk dat er vele maten van journalistiek zijn. Ten eerste om ons te voorzien van info over het nieuws. Daarnaast is er een veel lichtere kant van journalistiek die over niet al te urgente zaken gaat."

"[Ik denk] aan Argos- en Tegenlichtachtige onderzoeksjournalistiek, waar we in ons land véél meer van zouden moeten hebben, en aan sport- en riooljournalistiek die wat mij betreft best wel eens flink zouden mogen dimmen."

Het gaat tegenwoordig meer over de waan van de dag

- Ten opzichte van vijf jaar geleden vindt een meerderheid dat de journalistiek zich tegenwoordig te veel laat leiden door de waan van de dag. Mensen die een betaalde krant lezen vinden dit vaker het geval dan mensen die gratis kranten lezen.
- Daarnaast vindt ruim een kwart dat de journalistiek oppervlakkiger is geworden. Deze opvatting heerst met name onder mensen die nieuws via mobiele apps consumeren.

Als je kijkt naar de huidige journalistiek ten opzichte van vijf jaar geleden, welke van de onderstaande stellingen vind je er op van toepassing?

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

Nederlanders willen journalisten die objectief, van alle kanten en volledig informeren

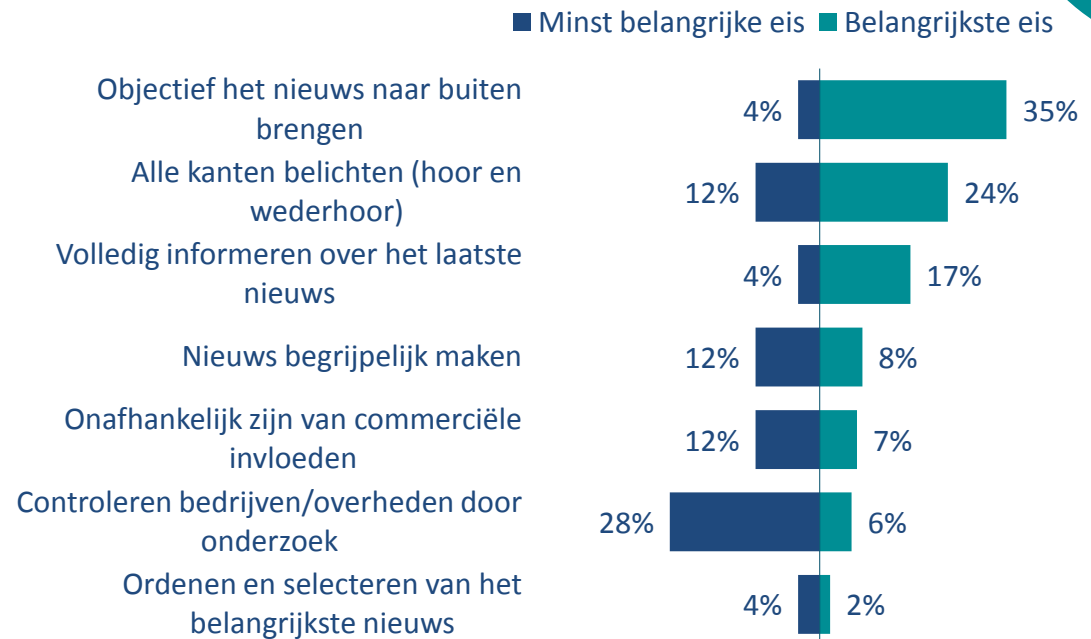
- Journalisten moeten objectief zijn en de burger volledig informeren over het laatste nieuws door alle kanten te belichten.
- Journalisten als controleorgaan vindt men daarentegen minder belangrijk.

Welke kenmerken of eigenschappen moet een goede journalist bezitten volgens jou?

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

Welke van deze eisen vind je het belangrijkste? En welke vind je het minst belangrijk?

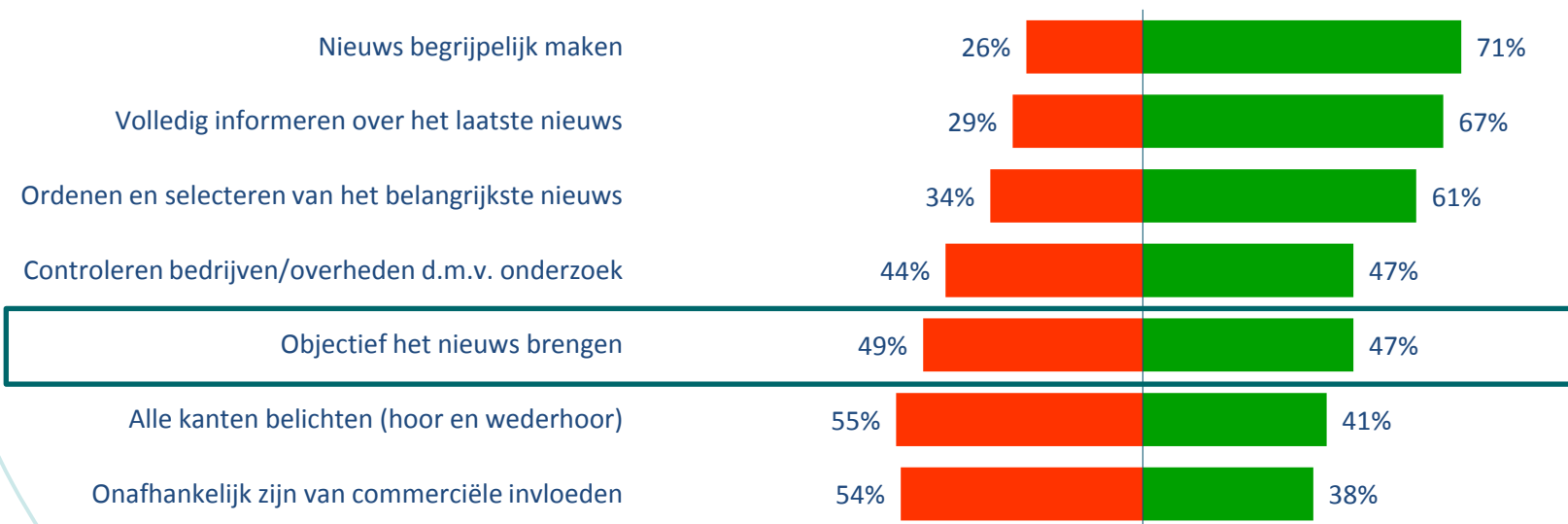

Informereren gebeurt al, maar de meningen zijn verdeeld over de objectiviteit

- Journalisten slagen er in om een selectie te maken van het laatste nieuws, dit begrijpelijk te maken voor de burger en die volledig te informeren.
- De meningen zijn verdeeld over de objectiviteit van het nieuws – de helft vindt dat journalisten hier (grotendeels) in slagen, de helft vindt dat niet.
- Onder het Nederlandse volk lijkt er enigszins de vrees te zijn voor commercie: 14% van de Nederlanders vindt dat journalistiek helemaal niet onafhankelijk is van de commercie, 40% zegt dat de huidige journalistiek er een beetje van vrij is.

In hoeverre voldoet de huidige journalistiek in Nederland aan elk van onderstaande eisen?

■ Helemaal niet, een beetje ■ Grotendeels, helemaal

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

Het commerciële succes van het bedrijf mag daarin geen rol spelen

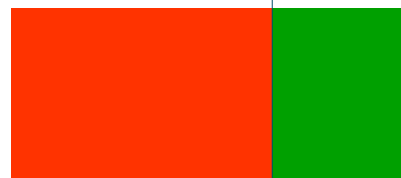
Zes op de tien Nederlanders zijn het er niet mee eens dat journalisten ook rekening moeten houden met het commerciële succes van het bedrijf. Dit sentiment heerst het sterkst onder Nederlanders die een betaalde krant of dagblad lezen. Gratis krantenlezers zijn het hier het vaakst mee eens.

In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling?

■ Helemaal niet, niet zo mee eens ■ Grotendeels, helemaal mee eens

Journalisten moeten ook rekening houden met het commerciële succes van hun bedrijf

60%

32%

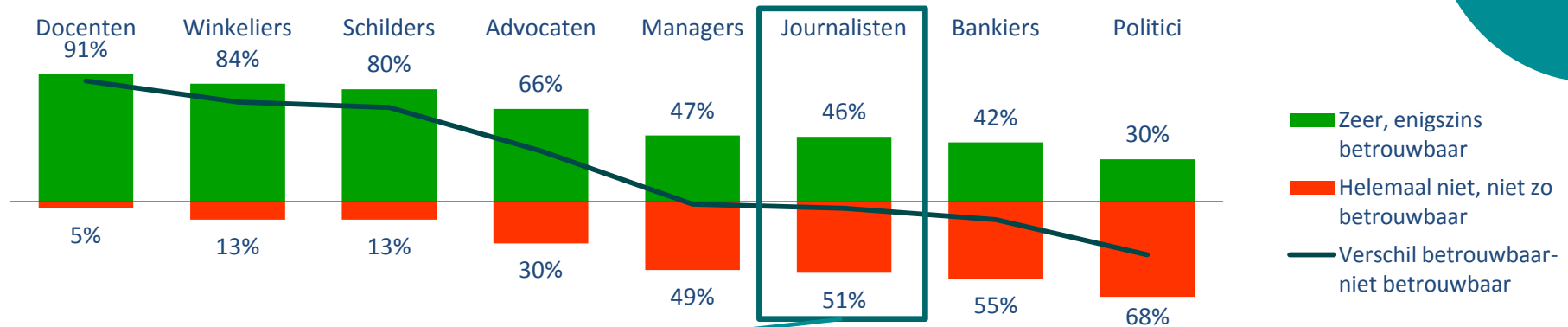
Krijgt het nieuws via...	Helemaal niet/ niet zo mee eens	Enigszins/ helemaal mee eens
Tv	60%	32%
Betaalde kranten/dagbladen	65%	29%
Gratis kranten/dagbladen	59%	35%
Radio	63%	28%
Nieuwswebsites	61%	32%
Social media	56%	34%

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

Op betrouwbaarheid ten opzichte van andere beroepen zitten journalisten in de middenmoot

- Als we naar de betrouwbaarheid kijken van een aantal beroepsgroepen, dan plaatst men journalisten in de middenmoot. Daarmee is hun betrouwbaarheid vergelijkbaar met die van managers. Over beide groepen zijn de meningen verdeeld. Gratis krantenlezers vinden journalisten het vaakst betrouwbaar, social mediagebruikers vinden journalisten het vaakst onbetrouwbaar.
- Docenten zijn het meest betrouwbaar van deze beroepen, gevolgd door winkeliers en schilders.
- Politici scoren van deze beroepen het slechtst op betrouwbaarheid.

Kun je van elke beroepsgroep aangeven hoe betrouwbaar je die gemiddeld genomen vindt?

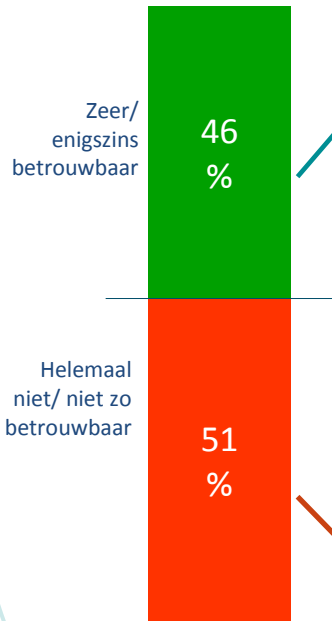
Krijgt het nieuws via...	Helemaal niet/ niet zo betrouwbaar	Zeer, enigszins betrouwbaar
Tv	49%	48%
Betaalde kranten/dagbladen	48%	49%
Gratis kranten/dagbladen	47%	51%
Radio	51%	46%
Nieuwswebsites	48%	49%
Social media	53%	44%

* NB: De vergeleken beroepen vormen een selectie. De betrouwbaarheid van journalisten is dus relatief ten opzichte van de andere weergegeven beroepsgroepen.

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

Journalisten: betrouwbaar als ze hun feiten checken en objectief het nieuws naar buiten kunnen brengen

Journalisten

Waarom (zeer) betrouwbaar?

“Ze proberen altijd de waarheid te vinden en aan ons te melden. Soms met gevaar voor eigen leven. Dat vind ik nogal betrouwbaar. Op die paar uitzonderingen na dan...”

“Hangt af van het soort journalist. Een politiek, wetenschappelijk of medisch journalist lijkt mij betrouwbaar. Een journalist verbonden aan een als ‘roddelkrant, roddelblad of tv-station’ bekend staand medium, heeft in ieder geval de schijn tegen, maar hoeft niet per definitie onbetrouwbaar te zijn. De kwaliteit van het medium bezorgt hem/haar een bepaalde naam, die veronderstelt dat hij/zij onbetrouwbaar kan zijn.”

“Ik ga ervan uit dat journalisten aan waarheidsbevinding doen en objectief het nieuws brengen of, als dat niet het geval is, duidelijk aangeven wat hun mening is. De laatste tijd wordt daar nogal eens vanaf geweken en worden zaken, puur voor de scoop, geplaatst zonder uitgebreid onderzoek eraan vooraf te laten gaan.”

Waarom niet (zo) betrouwbaar?

“Tegenwoordig is ook de journalistiek commercieel. Het gaat niet meer om de juiste berichtgeving, maar om zoveel mogelijk lezers/kijkers te trekken. Daarom wordt alles zodanig verdraaid dat het veel spectaculairder wordt.”

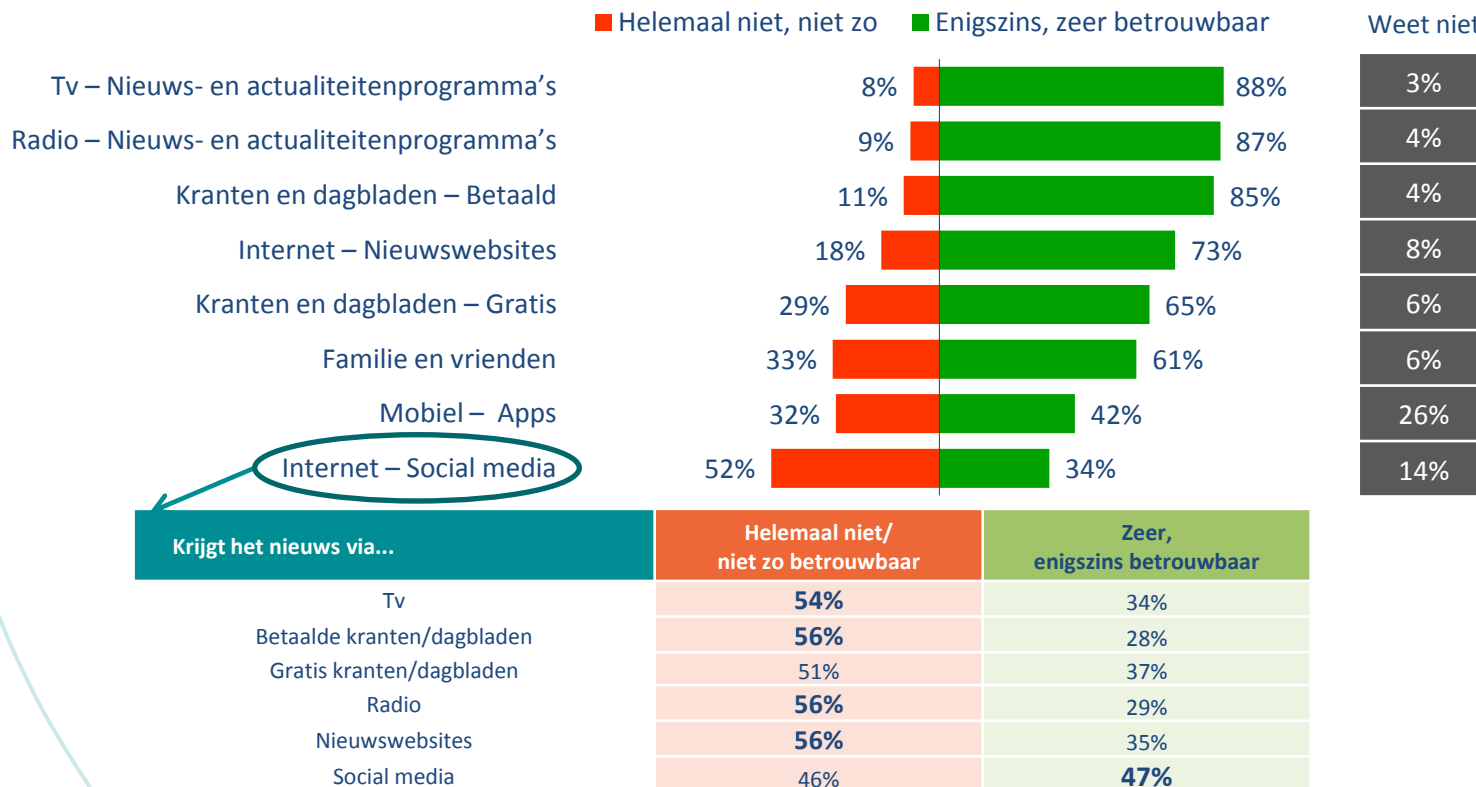
“Velen zijn tegenwoordig uit op meerdere eer en glorie van zichzelf en aanbidden de god van de vrije meningsuiting eerder dan dat ze uit zijn op de waarheid.”

“Tegenwoordig komt er bij een krantenartikel of nieuwsbericht weinig journalistiek meer aan te pas. Alles wordt meer dan eens klakkeloos van elkaar overgenomen zonder ook maar enig onderzoek.”

Een meerderheid vindt social media geen betrouwbare nieuwsbron

- Men heeft veel vertrouwen in nieuws- en actualiteitenprogramma's en betaalde kranten en dagbladen.
- Betaalde kranten beoordeelt men als betrouwbaarder dan gratis kranten.
- Ruim de helft heeft weinig vertrouwen in de informatievoorziening van social media. Vooral traditionele nieuwsconsumenten (tv, krant en radio) en consumenten die via nieuwssites het nieuws volgen hebben hier weinig vertrouwen in.

Hoe betrouwbaar vind je de volgende nieuwsbronnen als het gaat om informatievoorziening?

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

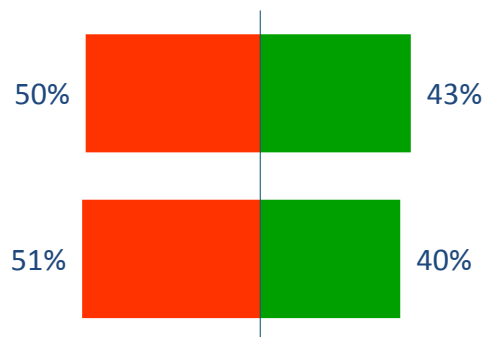
De invloed van burgers op het nieuws lijkt ook enigszins beperkt

Vooral Nederlanders die hun nieuws al via social media krijgen, vinden het geen bedreiging voor de journalistiek.

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?

■ Helemaal niet, niet zo mee eens ■ Grotendeels, helemaal mee eens

Niet de journalisten, maar de burgers bepalen tegenwoordig het nieuws

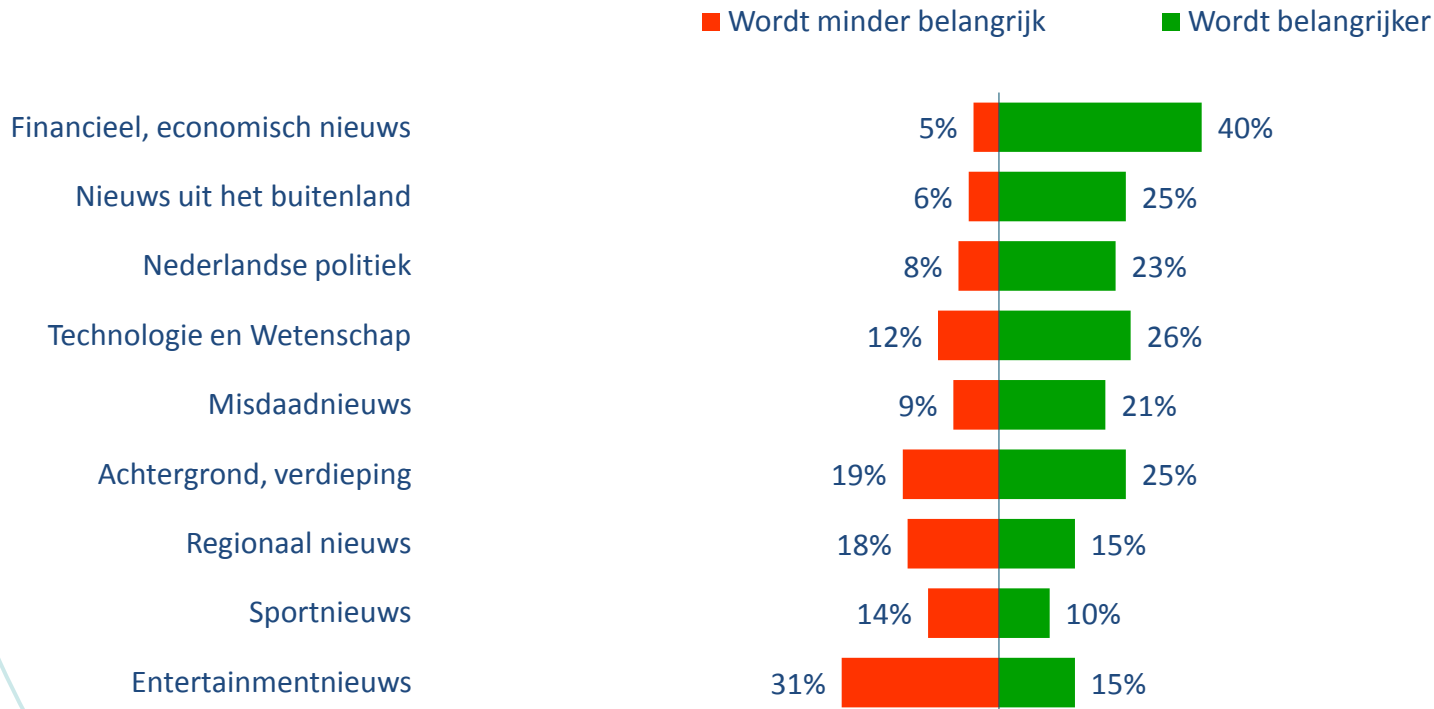
Social media zijn een bedreiging voor de journalistiek

Krijgt het nieuws via...	Helemaal niet/ niet zo mee eens	Zeer, enigszins mee eens
Tv	51%	40%
Betaalde kranten/dagbladen	53%	39%
Gratis kranten/dagbladen	56%	38%
Radio	51%	41%
Nieuwswebsites	56%	39%
Social media	61%	33%

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

De toekomst: men verwacht dat financieel nieuws belangrijker zal worden en entertainmentnieuws juist minder belangrijk

Welke van de volgende vormen van nieuws zullen in de komende 5 jaar belangrijker worden, en welke worden juist minder belangrijk?

Basis: Nederlanders, 18+ (n=940)

De verschillende nieuwsconsumenten

De vier soorten nieuwsconsumenten

- Met behulp van een aantal stellingen en mediagebruik hebben we een aantal verschillende typen nieuwsconsumenten onderscheden.
- Grofweg kun je de nieuwsconsumenten in vier groepen indelen:

Wie?	De vluchtige, multimediale nieuwsconsument	De duomediale nieuwsconsument	De traditionele krantenlezer	De langdurige radioluisteraar
Wat?	Een echte nieuwsverslaafde die vrijwel dagelijks op nieuwswebsites zit en via elk mogelijk nieuwsmedium het laatste nieuws volgt, maar besteedt verhoudingsgewijs minder tijd aan elk medium	Beschouwt de tv als een belangrijkere nieuwsbron dan kranten en brengt veel tijd door op nieuwssites	Is gehecht aan het papieren medium en besteedt per dag ongeveer 40 minuten met het lezen van de krant; maakt nauwelijks gebruik van nieuwswebsites	Luistert per dag ongeveer anderhalf uur naar het nieuws op de radio
Medium of choice	Vrijwel alles	Tv en internet	Kranten en dagbladen	Radio
Gemiddelde leeftijd	43 jaar	44 jaar	56 jaar	49 jaar
% van de nieuwsconsumenten	32%	32%	14%	22%

De vier soorten nieuwsconsumenten: mediumgebruik en frequentie

Allen	De vluchtige, multimediale nieuwsconsument	De duomediale nieuwsconsument	De traditionele krantenlezer	De langdurige radioluisteraar
-------	--	-------------------------------	------------------------------	-------------------------------

Type medium dat men gebruikt

Type medium	Allen	De vluchtige, multimediale nieuwsconsument	De duomediale nieuwsconsument	De traditionele krantenlezer	De langdurige radioluisteraar
Tv – Nieuws- en actualiteitenprogramma's	87%	91%	80%	94%	93%
Kranten en dagbladen – Betaald	51%	61%	21%	92%	58%
Kranten en dagbladen – Gratis	37%	52%	31%	22%	38%
Radio – Nieuws- en actualiteitenprogramma's	51%	61%	17%	55%	89%
Internet – Social media	21%	42%	14%	2%	16%
Internet – Nieuwswebsites	68%	88%	70%	22%	70%
Mobiel – Via apps	16%	47%	2%	1%	4%
Familie en vrienden	37%	55%	27%	22%	36%

Gemiddeld aantal minuten dat men op een dag aan dat medium besteedt om het nieuws te lezen

Medium	Allen	De vluchtige, multimediale nieuwsconsument	De duomediale nieuwsconsument	De traditionele krantenlezer	De langdurige radioluisteraar
Tv	45.4	40.4	53.8	38.7	48.7
Krant	22.9	26.9	12.0	39.4	18.0
Radio	32.7	22.4	15.7	14.8	82.1
Internet	33.0	40.6	44.6	4.7	22.3
Mobiele apps	4.4	9.9	2.3	0.2	1.0

	Allen		Multimediale nieuwsconsument		Duomediale nieuwsconsument		Traditionele krantenlezer		Langdurige radioluisteraar	
	niet van toepassing	van toepassing	niet van toepassing	van toepassing	niet van toepassing	van toepassing	niet van toepassing	van toepassing	niet van toepassing	van toepassing
Ik ben meer geïnteresseerd in WAT er gebeurd is dan WAAROM het gebeurd is	47%	50%	47%	50%	49%	50%	56%	44%	41%	57%
De tv is voor mij een belangrijkere nieuwsbron dan kranten	33%	65%	45%	55%	18%	81%	50%	50%	25%	75%
Ik zit vrijwel dagelijks op internetnieuwssites	37%	62%	12%	88%	36%	64%	85%	15%	45%	55%
Ik ben een echte nieuwsverslaafde: ik wil altijd en overal het laatste nieuws weten	47%	51%	30%	70%	56%	44%	63%	36%	52%	48%
Ik ben eigenlijk wel gehecht aan papieren kranten en tijdschriften	38%	60%	34%	66%	59%	41%	7%	93%	36%	64%